

ORTA YAŞ ÖĞRETMENLERİN YALNIZLIK DÜZEYLERİNİN BAZI DEĞİŞKENLER AÇISINDAN İNCELENMESİ

Yrd. Doç. Dr. Müge Yukay Yüksel
Marmara Üniversitesi
Atatürk Eğitim Fakültesi
Eğitim Bilimleri Bölümü
Rehberlik Psikolojik Danışmanlık Anabilim Dalı
muge.yuksel@marmara.edu.tr

Psik. Danş. Zafer Özcan
Taşdelen İMKB Teknik ve Endüstri Meslek Lisesi
Çekmeköy / İSTANBUL.
zaferozcanpdr@gmail.com

Psik. Danş. Ahmet Kahraman
K.İsmihan İsmet Süzer Ortaokulu
Çekmeköy / İSTANBUL
ahmetkahraman6014@gmail.com

Özet

Bu çalışmanın amacı orta yaş (30-50) öğretmenlerin yalnızlık düzeylerinin cinsiyet, yaş, branş, medeni durum, evlilik süresi, emeklilik düşüncesi, hayat memnuniyeti ve sosyal medya kullanımı değişkenlerine göre incelemektir. Araştırmanın örneklemi, 2012–2013 Eğitim Öğretim yılında İstanbul ili Çekmeköy ilçesindeki devlet okullarından seçkisiz küme örnekleme yöntemi ile belirlenen ilkokul, ortaokul, meslek lisesi ve Anadolu lisesinde görev yapan orta yaş (30-50) 106 öğretmenden oluşmuştur. Araştırmada bağımsız değişkenlerle ilgili bilgi elde etmek amacıyla araştırmacılar tarafından hazırlanmış olan “kişisel bilgi formu” kullanılmıştır. Ayrıca öğretmenlerin yalnızlık düzeyini belirlemek için Demir (1989) tarafından uyarlanan “UCLA Yalnızlık Ölçeği” kullanılmıştır. Araştırma gruplarındaki öğretmenlere uygulanan ölçekler puanlanarak, Bağımsız grup T testi, Mann Whitney-u ve Kruskal Wallis-H Testi kullanılarak analiz edilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre orta yaş grubu öğretmenlerin yalnızlık düzeyleri cinsiyet, branş, emeklilik düşüncesi, hayat memnuniyeti değişkenlerine göre farklılaşmaktadır.

Anahtar Sözcükler: Yalnızlık, Orta Yaş, Öğretmen, Yaşlılık.

EXAMINING THE LEVEL OF LONELINESS OF MIDDLE-AGED TEACHERS ACCORDING TO SOME VARIABLES

Abstract

The purpose of this study is to examine the level of loneliness of middle-aged (30-50) teachers according to variables that gender, age, branch, marital status, duration of marriage, thoughts of retirement, life satisfaction, usage of social media. In 2012-2013 Education Year, the sample of this study was selected from public schools in Çekmeköy/İstanbul by random method. This group included 106 middle-aged (30-50) teachers who teach at elementary school, junior high school, vocational school, anatolian high school in Çekmeköy/ İstanbul. In this research, datas about independent variables were collected by "Personal Information Form" which was prepared by researchers in this study. Furthermore, "UCLA Loneliness Scale" (Demir,1989) was applied to determine the loneliness level of teachers. The scales applied to teachers were scored and analyzed by, Independent Group T Test, Mann Whitney-U Test, Kruskal-Wallis-H Test. The findings of this research have shown that the loneliness level of teachers varies according to gender, branch, thoughts of retirement and life satisfaction.

Key Words: loneliness, Middle Age, Teacher, Old Age.

GİRİŞ

İnsan çevresi ve ilişkileri ile bir bütündür. İlişkileri ile var olan insanoğlu, çevresi ile birlikte olma, aldığı kadarını verme becerileri ile psikolojik sağlığını korur, kendini geliştirir. Sosyal ilişkiler, kişinin duygusal yapısını dolayısıyla kişilik yapısını etkileyen temel unsurdur. Sosyal alanda yaşanan sıkıntılı durumlar, bireyin gelişimini ve yaşam tarzını olumsuz yönde etkilemektedir. Bu sıkıntılı durumlardan biri de “yalnızlık” tır (İmamoğlu, 2008). Yalnız olmak, günlük hayatı yaşarken seçimlerden birini yapmakla ilgilidir. Yani kişinin kendisiyle diğerleri arasına mesafe koyma tercihidir. İnsanlar onaylanmayı, ait olmayı ve evrende bir fark meydana getirmeyi çok isterler. Samimiyezsiz insan ilişkilerinin olduğu ortamda yalnızlık artabilir. Başkalarıyla ilişkiler ve iletişim kurma nosyonu insan olmanın doğasında vardır. Yine de ilişkiler risk içermektedir. Hayal kırıklığına uğrama, acı çekme ve reddedilme riskleri bireylerin birbirlerine yardım etmeleriyle önlenabilir. Böylece yalnızlık hissiyle baş edilebilir (Paula, 2011). Sosyal bir varlık olan insanoğlu için doyurucu, sağlıklı, duygusal ve sosyal ilişkiler geliştirmek yaşamsal bir öneme sahiptir. Sullivan’ın (1953) yarım asır önce belirttiği gibi, bireylerde diğer insanlarla yakınlık kurma gereksinimi vardır. Ne var ki, hemen her birey için, bazı yaşam dönemlerinde doyurucu ilişkilere sahip olamamaktan dolayı -ki bunun nedenleri oldukça çeşitli olabilir- yalnızlık duygusunun yaşanması söz konusu olmaktadır. Belki de varoluşçu psikolojide vurgulandığı gibi insan kaçınılmaz olarak yalnızlığı yaşamak durumundadır; çünkü yalnız olmak insanoğlunun varoluşunun özünde bulunur (Duy, 2003).

Yalnızlığa dair yapılan farklı tanımlara bakıldığında, yalnızlığın niceliksel bir sorun olmaktan çok, niteliksel bir sorun olduğu görülmektedir. Sahip olunan ilişki sayısı, diğer kişilerle birlikte olma sıklığından çok, bireyin mevcut ilişkilerinden ne derece doyum sağladığı, ilişkilerini nasıl değerlendirdiği bireyin yalnızlık duygusu yaşamasında belirleyici etken olabilmektedir. Yapılan çalışmalar bu durumu destekler niteliktedir (Jones, 1982’den akt. Duy, 2003). Bu nedenle, bireyin yalnızlık yaşantısını değerlendirirken, nesnel kriterlerden çok, birey için önemli olan öznel, içsel ölçütlere başvurmanın gerekliliği vurgulanmaktadır (Duy, 2003).

Orta yaş ve yaşlılık dönemlerinde yalnızlık duygusu önemli yere sahiptir. Yaşlının kendisini yalnızlık duygusu içinde bulması ve böyle algılaması daha çok aktif çalışma döneminin sona erdiği emeklilik dönemine denk gelmektedir. Bu dönemde birey daha az sosyal ilişki ağı içine girdiği ve sosyal yaşamdan uzaklaştığı için yaşanan birey bu geçiş döneminde kendisini daha yalnız hissetmektedir. Bazen de çocuklarının uzakta olması nedeniyle yaşlı bireyler yalnız yaşamak zorunda kalmaktadırlar. Ya da yetişkin çocuklarının yanında stresli bir yaşam yaşayabilirler. Bu yüzden yaşlı, yaşlılık döneminde yoğun şekilde izolasyona maruz kalmakta ve bunun sonucu yalnızlık duygusu yaşamaktadır. Sosyal yalnızlaşma süreci, doğrudan yaşlının yaşam doyumunu ve yaşlı bireyin yaşantısını çekilmez hale getirmektedir (Kurt, 2008).

Yaşlıların yalnızlık yaşamasına neden olan etkenler arasında eş ya da arkadaş ölümü, emekli olma, evinden ayrılma, kronik hastalıklar, duygusal kayıplar, fiziksel sınırlılıklar, ekonomik güçlükler ve başkalarına bağımlı olma algısı sıralanabilir. Büyüyen çocukların evlilik ya da görev nedeniyle evden ayrılmaları hatta şehir değiştirmeleri geride kalan yaşlı anne ve babayı yalnız bırakmakta, birçok sıkıntı yaşatmakta ve sorunları çözmede yetersiz bırakmaktadır. Bu durumda yaşlı birey kendini çaresiz, desteksiz, terk edilmiş ve yalnız hissetmektedir (Yıldırım, 2008).

Yalnızlık, literatürde hemen her zaman kaçınılan, kaygı, öfke, üzüntü ve diğerlerinden kendini farklı hissetme duygularının eşlik ettiği istenmeyen ve hoş olmayan bir deneyim olarak açıklanmaktadır. Yalnızlığın düşük benlik saygısı, sosyal becerilerde yetersizlik, depresyon, alkolizm, obezite ve intihar gibi geniş yelpazede yer alan bir takım psikolojik sorunlarla ilişkili olduğunu ortaya koymaktadır (Çeçen, 2008).

Yalnızlığın gelişiminde bireyin benlik değerinin, gelecekte beklenenlerinin, yalnızlıkla baş etme davranışlarının ve vereceği tepkilerin etkili olduğu bilinmektedir. Yaşanılan duygular, hayatı yaşama biçimine, yapılan işlerin ve kurulan ilişkilerin niteliğine etki eder. Bireylerin yalnızlık duygusuyla baş etmeyi becerebilmesi ve sosyal ilişkilerini yoluna koyabilmesinde şüphesiz sahip oldukları mesleklerin de etkisi vardır. Öğretmenlik mesleği, sürekli insanlarla iletişim içerisinde bulunmayı gerekli kılan meslekler arasında yer almaktadır. Öğretmenlerin insanlarla sürekli iletişim içinde olması stres (Akpınar, 2008; Yıldırım, 2008; Otrar, Ekşi, Dilmaç ve Şirin, 2002;

Çardak, 2002; Uçman, 1990), çatışma (Özgan,2011; Karahan, Sardoğan, Güven, Özkamalı, Dicle, 2006) gibi baş etme becerilerini olumlu yönde etkilemekte ve empati becerilerini de (Oğuz, Altun, 2011; Pala, 2008; Karahan, ve diğ., 2006) geliştirmektedir.

Tüm bu yapılan çalışmalar incelendiğinde öğretmenlerin yalnızlık düzeylerinin incelendiği çalışmalara çok fazla rastlanmamıştır. Alanyazında bu konudaki eksikliği gidereceği düşünülerek bu çalışmada orta yaş (30-50 yaş arası) öğretmenlerin yalnızlık düzeylerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi amaçlanmıştır

Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

1. Öğretmenlerin cinsiyet değişkeni açısından yalnızlık düzeyler farklılaşmakta mıdır?
2. Öğretmenlerin yaş değişkeni açısından yalnızlık düzeyler farklılaşmakta mıdır?
3. Öğretmenlerin branş değişkeni açısından yalnızlık düzeyler farklılaşmakta mıdır?
4. Öğretmenlerin medeni durum değişkeni açısından yalnızlık düzeyler farklılaşmakta mıdır?
5. Öğretmenlerin evlilik süresi değişkeni açısından yalnızlık düzeyler farklılaşmakta mıdır?
6. Öğretmenlerin emeklilik düşüncesi değişkeni açısından yalnızlık düzeyler farklılaşmakta mıdır?
7. Öğretmenlerin hayat memnuniyeti değişkeni açısından yalnızlık düzeyler farklılaşmakta mıdır?
8. Öğretmenlerin sosyal medya kullanımı değişkeni açısından yalnızlık düzeyler farklılaşmakta mıdır?

YÖNTEM

Orta yaş (30-50) öğretmenlerin yalnızlık düzeylerinin bazı değişkenler açısından incelendiği bu çalışmada ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. İlişkisel tarama modelleri iki ve daha çok sayıdaki değişken arasındaki birlikte değişim varlığını ve/veya derecesini belirlemeyi amaçlayan araştırma modelleridir (Karasar, 2004).

Bu araştırmanın bağımlı değişkeni yalnızlık düzeyi; bağımsız değişkenleri ise cinsiyet, yaş, branş, medeni durum, evlilik süresi, emeklilik düşüncesi, hayat memnuniyeti ve sosyal medya kullanımındır.

Araştırma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu 2012–2013 Eğitim Öğretim yılında İstanbul ili Çekmeköy ilçesindeki devlet okullarından seçkisiz küme örnekleme yöntemi ile belirlenen ilkökul, ortaokul, meslek lisesi ve Anadolu lisesinde görev yapan orta yaş (30-50) öğretmenlerden seçilmiştir.

Araştırma grubunu oluşturan 106 öğretmenden 58'i (%54,7) kadın, 48'i (%45,3) erkektir. Araştırma grubunu oluşturan öğretmenlerin 63'ü (%59,4) 30-35 yaş, 24'ü (%22,6) 36-40 yaş, 7'si (%6,6) 41-45 yaş, 12'si (%11,3) 46 ve üstü yaşlarındadır. Öğretmenlerin 30'u (%28,3) sınıf öğretmeni, 26'sı (%24,5) ortaokul branş öğretmeni, 32'si (%30,2) Anadolu lisesi, 18'i (%17,0) Meslek lisesi öğretmenidir. Araştırmaya katılan 106 öğretmenin yalnızlık ölçeğinden aldıkları puanların aritmetik ortalaması 30,59, standart sapması 7,65 dir.

Veri Toplama Araçları

Verilerin toplanmasında “Kişisel Bilgi Formu”ve “UCLA Yalnızlık Ölçeği” ve yararlanılmıştır. Araştırmada demografik özelliklerin belirlenmesi için araştırmacılar tarafından hazırlanmış olan “kişisel bilgi formu” kullanılmıştır. Ayrıca öğretmenlerin yalnızlık düzeyini belirlemek için Demir (1989) tarafından uyarlanan “UCLA Yalnızlık Ölçeği” kullanılmıştır.

Kişisel Bilgi Formu: Araştırmacılar tarafından hazırlanan, 8 sorudan oluşan bireylerin demografik özelliklerinin tarandığı bir formdur. Bu formda cinsiyet, yaş, branş, medeni durum, evlilik süresi, emeklilik düşüncesi, hayat memnuniyeti ve sosyal medya kullanımı değişkenleri bilgisi yer almaktadır.

UCLA Yalnızlık Ölçeği: Bireylerin genel yalnızlık düzeylerini ölçmeyi amaçlayan ölçek Russel, Peplau ve Ferguson (1978) tarafından geliştirilmiştir. Daha sonra Russel, Peplau ve Cutrona tarafından yeniden düzenlenerek maddelerin yarısı olumlu yarısı olumsuz ifadeleri içerir hale getirilmiştir (Tuzgöl Dost, 2007).

UCLA Yalnızlık Ölçeği 10'u düz ve 10'u ters yönde kodlanmış 20 maddeden oluşmaktadır. Yalnızlık Ölçeğinin maddeleri 1-4 arasında derecelendirilmiştir. Yüksek puanlar, yalnızlığın daha yoğun olarak yaşandığının göstergesidir. Ölçeğin Cronbach alfa güvenirlik katsayısı .94, test-tekrar test güvenirliği ise .73'tür ($p < .001$).

Beck Depresyon Envanteri'nin birlikte geçerlik kriteri olarak ele alındığı geçerlik çalışmasında da bu iki ölçek arasındaki korelasyon .67 ($p < .001$) olarak bulunmuştur. Ölçeğin ülkemizde de geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları yapılmıştır. Üniversite öğrencileri ile yapılan bir çalışmada Cronbachalfa katsayısı .96, test-tekrar test güvenilirliği ise .94 ($p < .001$) olarak belirlenmiştir. Ayrıca BDE ve MDI (Multiscore Depression Inventory)'nin içedönüklük alt ölçeği ile olan korelasyonları da sırasıyla .77 ($p < .001$) ve .82'dir ($p < .001$) (Demir, 1989).

Verilerin Toplanması

Araştırmada kullanılan bilgi toplama araçları 2012-2013 öğretim yılı 2. döneminde güz İstanbul ili Çekmeköy ilçesinde bulunan ilkökuller sınıf, ortaokul branş, Anadolu lisesi ve Meslek lisesi meslek öğretmenlerine uygulanmıştır. Öncelikle uygulama yapılmak istenen okullar belirlenmiştir. Araştırmacılar tarafından belirlenen okullara gidilerek ders arasında gerekli açıklamalar yapılarak öğretmenlere uygulanmıştır. Daha sonra elde edilen verilerle istatistiksel analizler yapılmıştır.

Verilerin Çözülmesi

Araştırma gruplarındaki öğretmenlere uygulanan ölçekler puanlanarak, SPSS 15.0 istatistik paket programı kullanılarak istatistik çözümlenmeleri yapılmıştır. Fark testleri sonuçları, Bağımsız grup T testi, Mann Whitney-u ve Kruskal Wallis-H Testi kullanılarak analiz edilmiştir.

BULGULAR

Bu bölümde öğretmenlere uygulanan "UCLA Yalnızlık Ölçeğinden" elde edilen verilerle yapılan istatistiksel işlemler sonucu elde edilen bulgularla, bu bulguların yorumları sunulmuştur.

Araştırmanın birinci sorusu "Öğretmenlerin cinsiyet değişkeni açısından yalnızlık düzeyleri farklılaşmakta mıdır?" şeklindeydi. Tablo 1 'de bu deneyi sınamak için yapılan bağımsız grup t testi sonuçları yer almaktadır.

Tablo 1: Öğretmenlerin Yalnızlık Düzeylerinin Cinsiyet Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Grup T Testi Sonuçları

Puan	Gruplar	N	\bar{x}	SS	Sh _x	t Testi		
						t	Sd	P
Yalnızlık	Kadın	58	28,66	7,03	,92	-2,976	104	,004
	Erkek	48	32,94	7,77	1,12			

Tablo 1'de görüldüğü üzere yalnızlık puanlarının cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen bağımsız grup t testi sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak erkek öğretmenlerin lehine anlamlı bulunmuştur ($t = -2,976$; $p < .01$).

Araştırmanın ikinci sorusu "Öğretmenlerin yaş değişkeni açısından yalnızlık düzeyleri farklılaşmakta mıdır?" şeklindedir. Bu deneyi sınamak için yapılan Kruskal Wallis-H testi sonucunda gruplar arası fark anlamlı bulunmamıştır ($\chi^2 = 3,520$; $p > .05$).

Araştırmanın üçüncü sorusu "Öğretmenlerin branş değişkeni açısından yalnızlık düzeyleri farklılaşmakta mıdır?" şeklinde ifade edilmiştir. Tablo 2'de bu deneyi sınamak için yapılan Kruskal Wallis-H Testi sonuçları verilmiştir.

Tablo 2: Öğretmenlerin Yalnızlık Düzeylerinin Branş Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları

Puan	Gruplar	N	$\bar{x}_{sıra}$	x^2	sd	p
Yalnızlık	Sınıf Öğr.	30	53,50	12,666	3	,005
	Ortaokul branş Öğr.	26	41,94			
	Lise kültür Öğr.	32	50,86			
	Lise meslek Öğr.	18	74,89			
	Toplam	106				

Tablo 2’de görüldüğü üzere, öğretmenlerin yalnızlık düzeylerinin branş değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen Kruskal Wallis-H testi sonucunda grupların sıralamalar arası fark anlamlı bulunmuştur ($x^2=12,666$; $p<01$). Bu işlemin ardından Kruskal Wallis-H sonrası belirlenen anlamlı farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek üzere tamamlayıcı karşılaştırma tekniklerine geçilmiştir. Bu amaçla kullanılan özel bir test tekniği bulunmadığından ikili karşılaştırmalarda tercih edilen Mann Whitney-U uygulanmıştır. Analizlerin sonucunda farklılığın sınıf öğretmenleri ile lise meslek öğretmenleri arasında lise meslek öğretmenleri lehine ($U =159,000$; $z:-2,368$; $p<.05$); ortaokul branş öğretmenleri ile lise meslek öğretmenleri arasında lise meslek öğretmenleri lehine ($U =90,000$; $z:-3,445$; $p<.01$); lise kültür öğretmenleri ile lise meslek öğretmenleri lehine ($U =158,000$; $z:-2,631$; $p<.01$) gerçekleştiği belirlenmiştir.

Yapılan analizler sonrasında öğretmenlerin “medeni durum” ($z=,736$; $p >.05$), “evlilik süresi” ($x^2=1,518$; $p>.05$) ve “sosyal medya kullanımı” değişkenleri açısından ($x^2 =,885$; $p>.05$) yalnızlık düzeylerinin farklılaşmadığı tespit edilmiştir.

Araştırmanın altıncı sorusu “Öğretmenlerin emeklilik yaşı gelince çalışmaya devam edip etmeyeceği değişkeni açısından yalnızlık düzeyleri farklılaşmakta mıdır?” sorusuna cevap aranmış ve elde edilen bulgular tablo 3 ‘de verilmiştir.

Tablo 3: Öğretmenlerin Yalnızlık Puanlarının Emeklilik Düşüncesi Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Grup t Testi Sonuçları

Puan	Gruplar	N	\bar{x}	ss	Sh _x	t Testi		
						t	Sd	p
Yalnızlık	Emekli Olurum	66	29,03	7,02	,86	-2,792	104	,006
	Çalışmaya Devam Ederim	40	33,18	8,02	1,27			

Tablo 3’te görüldüğü üzere öğretmenlerin yalnızlık puanlarının emeklilik yaşı gelince emekli olup olmamaya dair düşüncesi değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen bağımsız grup t testi sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak çalışmaya devam edeceğini ifade eden grubun lehine anlamlı bulunmuştur ($t =-2,792$; $p<.01$).

Araştırmanın yedinci sorusu “Öğretmenlerin hayat memnuniyeti değişkeni açısından yalnızlık düzeyleri farklılaşmakta mıdır?” şeklinde verilmiştir. Yapılan istatistiksel analizler sonrasında elde edilen bulgular tablo 4 ‘de verilmiştir.

Tablo 4: Öğretmenlerin Yalnızlık Puanlarının Hayat Memnuniyeti Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Grup t Testi Sonuçları

Puan	Gruplar	N	\bar{x}	ss	Sh _x	t Testi		
						t	Sd	P
Yalnızlık	Orta	53	32,60	7,85	1,08	2,792	104	,006
	Çok	53	28,59	6,95	,95			

Tablo 4'te görüldüğü üzere öğretmenlerin yalnızlık puanlarının hayat memnuniyeti değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen bağımsız grup t testi sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak orta düzey hayat memnuniyeti olan grubun lehine anlamlı bulunmuştur ($t = 2,792$; $p < .01$).

TARTIŞMA

Bu araştırmada orta yaş (30-50) öğretmenlerin yalnızlık düzeylerinin, cinsiyet, yaş, branş, medeni durum, evlilik süresi, emeklilik düşüncesi, hayat memnuniyeti, sosyal medya kullanımı gibi değişkenler açısından ne yönde farklılaştığı incelenmiştir. Bulgular araştırma problemlerine göre aşağıda tartışılmıştır.

Yalnızlık puanları cinsiyet değişkenine göre incelendiğinde erkek öğretmenlerin bayan öğretmenlere göre daha yalnız olduğu sonucuna varılmıştır. Oysa yapılan başka bir araştırmada kadınların, kendilerini erkeklere nispeten daha şehirli görmelerine karşılık, sosyal ilişkilerinde yaşamakta oldukları yalnızlık duyguları, erkeklere göre biraz daha yüksek bulunmuştur (Ersoy, 2009). Pierce, Wilkinson, Anderson, (2003) yapmış olduğu çalışmada da yaşlı kadınlarda erkeklere oranlara daha fazla yalnızlık, kontrolünü yitirme korkusu ve benliğe yönelik yıkıcı davranışın daha fazla yaşandığı anlaşılmıştır. Yapılan başka bir araştırmada ise öğretmenlerin mesleklerine karşı bakışları, algılama durumları ve iş koşulları gibi genel durumları dikkate alındığında cinsiyetlerine göre dikkati çekecek bir farklılığın olmadığı sonucuna varılmıştır (Avşaroğlu, Deniz ve Kahraman, 2004). Dereli, Koca, Demircan ve Tor, (2010)' un huzur evinde yaşlılar üzerinde yaptıkları çalışma sonucunda ise araştırmamızı destekler nitelikte bir sonuca ulaşmış ve erkeklerin kadınlara göre daha yalnız oldukları sonucuna belirlenmiştir. Akgün (2001) ve Khorshid, Eşer, Zaybak, Yapucu, Arslan ve Çınar (2004) çalışmalarında, cinsiyetin yalnızlık durumlarını etkilediği, erkeklerin kadınlara göre daha yalnız oldukları saptanmıştır. Yalnızlık durumu bireylere göre değişiklik gösterse de kadınların; iletişim kurma, sosyalleşme rollerini erkeklere göre daha kısa sürede ortaya koymalarının kadınların yalnızlık puanını etkilediği düşünülebilir.

İstatistiksel sonuçlara göre araştırmaya katılan öğretmenlerin yaş değişkenlerinin yalnızlık üzerinde etkili olmadığı sonucuna varılmıştır. Buna benzer Tel ve Sabancıoğulları (2006)'nın yapmış oldukları araştırmada yaşın yalnızlık üzerinde anlamlı fark yaratmadığı tespit edilmiştir. Bu sonuca karşılık Khorshid ve diğ., (2004), Dereli ve diğ., (2010) yaşın yalnızlık üzerinde etkili olduğu sonucuna varmışlardır.

Analiz sonuçlarına göre öğretmenlerin yalnızlık düzeyleri incelendiğinde meslek lisesi öğretmenlerinin diğer öğretmen gruplarına göre anlamlı düzeyde yalnız oldukları sonucuna varılmıştır. Avşaroğlu ve diğ., (2004)'ün yapmış olduğu araştırma sonuçlarına göre meslek lisesi öğretmenlerinin duygusal tükenme ve kişisel başarısızlık yaşamaları yaşam doyumlarını olumsuz bir şekilde etkilemektedir. Mesleklerinden doyum elde etmeleri ise yaşam doyumlarına olumlu yönde katkı sağlamaktadır. Bu sonuçtan ve araştırmamızın sonucundan yola çıkarak meslek lisesi öğretmenlerinin diğer öğretmen gruplarına göre duygusal tükenme ve kişisel başarısızlık yaşamaları halinde kendilerini yalnız olarak tanımladıklarını ifade etmek yanlış olmaz.

Araştırma grubundaki öğretmenlerin medeni durumunun yalnızlık düzeyi değişkeni açısından anlamlı bir fark yaratmadığı sonucuna varılmıştır. Barron, Foxall, Dollen, Jones, Kelly (1994)'ün yaptıkları çalışmada; evlilik durumu ile yalnızlık düzeyi arasında anlamlı bir ilişki olduğunu saptamışlardır. Yaşlılar üzerinde yapılan başka bir araştırmada ise Özen, Çınar ve Kartal (2008), yalnız yaşayan yaşlıların depresif belirti puan ortalamasının eşiyile birlikte yaşayan yaşlılara göre daha yüksek olduğunu belirlemiştir. Yaşlılarda özellikle eşin ölümü ve bunun sonucu yalnız kalmak, diğer faktörlere göre bireyi psikolojik yönden daha fazla etkilemektedir. Melkas ve Jylha

(1996)'nın yaptığı araştırmada eşleri olmayan bireylerin diğerlerine oranla daha fazla izole bir yaşama yöneldikleri ortaya çıkmıştır.

Öğretmenlerin yalnızlık puanlarının, emeklilik yaşı gelince emekli olup olmamaya dair düşüncesi değişkeninde farklılık gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır. Bireyin, mesleki kimliği, toplumsal sistem içinde ona belirli bir konum sağlamak ve gerekli rolleri vermektedir. Emekli kişi toplum içinde etkili rollerini ve fonksiyonlarını kaybetmektedir. Emeklilik ve beraberinde ortaya çıkan gelir azalması yaşlı bireyin toplumsal statüsünü düşürmekte, bu ise onun topluma uyum sürecinde çeşitli problemler yaşamasına ve yalnızlaşmasına neden olmaktadır (Emiroğlu, 1995'ten akt. Danış, 2007).

Bu araştırmadan elde edilen sonuçlar doğrultusunda öğretmenlerin yalnızlık düzeylerinin daha ayrıntı incelenmesinde şu öneriler geliştirilebilir; araştırma farklı bölgelerdeki okullarda çalışan öğretmenlerle yapılabilir, öğretmenlerin yalnızlık algılarını etkileyen daha fazla değişken incelenebilir, yapılacak çalışmada örneklem sayısı daha yüksek tutulabilir.

Not: Bu çalışma 07-09 Kasım 2013 tarihlerinde Antalya'da 28 Ülkenin katılımıyla düzenlenen "2nd World Conference on Educational and Instructional Studies- WCEIS' "de sözlü bildiri olarak kabul edilmiştir.

KAYNAKÇA

Akgün E, (2001). *Huzurevlerinde yaşayan yaşlı bireylerin algıladıkları yalnızlık duyguları ve yaşam kaliteleri üzerine etkileri*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü. İzmir.

Akpınar, B. (2008). Eğitim sürecinde öğretmenlerde strese yol açan nedenlere yönelik öğretmen görüşleri. *Kastamonu Eğitim Dergisi* 16 (2),359-366.

Avşaroğlu, S., Deniz, E. ve Kahraman A. (2004). Teknik öğretmenlerde yaşam doyumu, iş doyumu ve mesleki tükenmişlik düzeylerinin incelenmesi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 114-129.

Barron CR, Foxall MJ, Dollen KV, Jones PA & Kelly AS.(1994). Marital status, social support and loneliness in visually impaired elderly people. *Journal of Advanced Nursing*. 19, 272-80.

Çardak, M. (2002). *İlköğretimde çalışan öğretmenlerin iş doyumu ve stresle başa çıkma yolları*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Niğde.

Çeçen, A.R. (2008). Öğrencilerinin cinsiyetlerine ve ana-baba tutum algılarına göre yalnızlık ve sosyal destek düzeylerinin incelenmesi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 6(3), 415-431.

Danış, M.Z. (2007). *Yaşlılık, yoksulluk ve yalnızlık*. 30.08.2013 tarihinde http://www.gebam.hacettepe.edu.tr/sosyal_boyut/yaslilik_yoksuluk_yanlizlik.pdf adresinden alınmıştır.

Demir, A. (1989). UCLA yalnızlık ölçeğinin geçerlik ve güvenilirliği. *Psikoloji Dergisi*, 7(23), 14-18.

Dereli, F., Koca, B., Demircan, S., ve Tor, N. (2010). Bir huzurevinde kalan yaşlıların yalnızlık düzeylerinin incelenmesi. *Yeni Tıp Dergisi*, 27, 93-97.

Duy, B. (2003). *Bilişsel-davranışçı yaklaşıma dayalı grupla psikolojik danışmanın yalnızlık ve fonksiyonel olmayan tutumlar üzerine etkisi*. Yayınlanmamış doktora tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Ankara.

Ersoy, E. (2009). Cinsiyet kültürü içerisinde kadın ve erkek kimliği(Malatya Örneği). *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2(19), 209-230.

İmamoğlu, S. (2008). *Genç yetişkinlikte kişilerarası ilişkilerin cinsiyet, cinsiyet rolleri ve yalnızlık algısı açısından incelenmesi*. Yayınlanmamış doktora tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. İstanbul.

Karahan T.F., Sardoğan M.E., Güven Ç.M., Özkamalı E., ve Dicle A.N. (2006). İnsan ilişkileri ve iletişim Dersi'nin Öğretmen Adaylarının Çatışma Çözme ve Empatik Beceri Düzeylerine Etkisi. *Eurasian Journal of Educational Research*. 23,127-136.

Karasar, N. (2004). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel Yayınları.

Khorshid L., Eşer İ., Zaybak A., Yapucu Ü., Arslan G., ve Çınar Ş. (2004). Huzurevinde kalan yaşlıların yalnızlık düzeylerinin incelenmesi. *Türk Geriatri Dergisi*, 7, 45-50.

Kurt, G.(2008). *Türkiye'de yaşlılık algusuna sosyolojik bir bakış (Sivas il örneği)*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Sivas.

Melkas, T. ve Jylha, M. (1996). Social network characteristic and social network types among elderly people in finland. H. LITWIN (Ed.), *The Social Networks of Older People A-Cross-National Analysis*, USA, Praeger Publishers.

Oğuz, A., ve Altun, E. (2011). Öğretmen Adaylarının Yaratıcı Dramaya Yönelik Tutumları ile Empatik Eğilim Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *2nd International Conference on New Trends in Education and Their Implications* (IcontE), 27-29 April, 2011 Antalya-Turkey www.icontE.org. 1545-1552.

Otrar, M., Ekşi, H., Dilmaç, B. ve Şirin, A. (2002). Türkiye'de Öğrenim Gören Türk ve Akraba Topluluk Öğrencilerinin Stres Kaynakları, Başaçıkma Tarzları ile Ruh Sağlığı Arasındaki İlişki Üzerine Bir Araştırma. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri. İstanbul: EDAM (Eğitim Danışmanlığı ve Araştırmaları İletişim Ltd.Şti.)*, 2 (2), 473-506.

Özen Çınar İ., ve Kartal A., (2008). Yaşlılarda depresif belirtiler ve sosyodemografik özellikler ile ilişkisi. *TSK Koruyucu Hekimlik Bülteni*. 7, 399-404.

Özgan, H. (2011). Örgütsel davranış bağlamında öğretmenlerin örgütsel adalet, güven, bağlılık, yönetici değerlendirme ve çatışma yönetimi stratejileri algıları arasındaki ilişkilerin incelenmesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri Dergisi* 11 (1), 229-247.

Pala, A. (2008). Öğretmen adaylarının empati kurma düzeyleri üzerine bir araştırma. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 23, 13-23.

Paula, K. (2011). Yalnızlık hissi teorik yaklaşımlar (S. Zengin, Çev.). *Din Bilimleri Akademik Araştırma Dergisi*, 11(3) 217-229.

Pierce LL, Wilkinson LK, ve Anderson J. (2003). Analysis of the concept of aloneness. As applied to older women being treated for depression. *Journal of Gerontol Nursing*. 29 (7) 20-25.

Tel, H., ve Sabancıoğulları, S. (2006). Evde ve kurumda yaşayan 60 yaş ve üzeri bireylerin günlük yaşam aktivitelerini sürdürme ve yalnızlık yaşama durumu. *Turkish Journal of Geriatrics*. 9, 34-40.

Tuzgöl Dost, M. (2007). Üniversite öğrencilerinin yaşam doyumunun bazı değişkenlere göre incelenmesi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 22:(2).

Uçman, P. (1990). Ülkemizde çalışan kadınlarda stresle başa çıkma ve psikolojik rahatsızlıklar. *Psikoloji Dergisi*, 7 (24), 58-75.

Yıldırım, E. (2008). *Yaşlı bayanlarda fiziksel ve rekreasyonel aktivitenin yalnızlık düzeyine etkisi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Erciyes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Kayseri.

Yıldırım, F. (2008). *Sınıf öğretmenlerinin stres kaynakları ve baş etme yolları (Kilis ili örneği)* Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Ankara.